כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת נשא ■ מ"ו בעומר ■ ב' סיון ה'תשע"ו ■ 08.06.2016 ■ גליון מס' 380

תפוצה לכל קהילות ישראל

ללא מצווה ייחודית

/ הרב אלכסנדר ליפשיץ

חגי ישראל מאופיינים במצוות מסוימות ומיוחדות. חג הפסח אותו חגגנו לא מזמן מוקף במצוות רבות הייחודיות לו. איסור אכילת חמץ, מצוות אכילת מצה, ד' כוסות, מרור, ועוד. גם חג הסוכות אותו נחגוג בעוד מספר חודשים, מאופיין במצוות ייחודיות משלו, כמצות ישיבת סוכה, ד' מינים, ועוד.

החג היחיד (בשלושת הרגלים) שאינו מאופיין במצוות ייחודיות משלו, הוא חג השבועות, שאנו עומדים בפתחו לאחר ספירת העומר הממושכת של ארבעים ותשעה יום.

ישנם אמנם מנהגים מיוחדים שנהגו בהם ישראל קדושים זה דורות רבים, כמנהג אכילת מאכלי חלב, קישוט הבתים ובתי הכנסת בענפי אילן, קריאת מגילת רות, ועל כולנה - המנהג להישאר ערים במשך כל ליל שבועות ולעסוק בתורה - "תיקון ליל שבועות", ועוד. למנהגים אילו מקורות ושורשים עמוקים, אולם הם אינם חובות הלכתיות מדאורייתא או מדרבנן.

מדוע נגרע חלקו של חג השבועות מכל יתר החגים? מדוע אין אפיון מיוחד מן התורה לחג זה - חג מתן תורתנו? כמה תשובות בדבר, ואנו נעמוד על אחת מהן.

חג השבועות הוא כאמור חג מתן תורתנו. מתן תורה הוא האירוע שהפך אותנו לעם. האירוע המשמעותי ביותר בתולדות עם ישראל.

יציאת מצרים על כל נסיה ופלאותיה הייתה רק למען הגיענו אל המעמד הזה, וכפי שאנו מזכירים מדי יום בק"ש את הפסוק: אני ה' אלהיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, להיות לכם לאלקים. וקבלת עול מלכות שמים בשלמותה הייתה אחר מתן תורה.

"אין אומתינו אומה אלא בתורותיה" (שבכתב ושבעל-פה), אמר - כידוע - רבנו סעדיה גאון.

מתן תורה - בשונה מיציאת מצרים - לא היה ו"נגמר". מתן תורה הוא מעמד חי שממשיך לפעום בנו כל העת בעוצמה רבה. וכפי שנאמר בתורה בספר דברים (ה, יח) ביחס למתן תורה כי הוא היה קול גדול ולא יסף, ורש"י שם מביא את פירושו של האונקלוס שמתרגם את המלה לא יסף כ-לא פסק - "כי קולו חזק וקיים לעולם". המעמד הזה חי בתוכנו לנצח.

לו היו ניתנות מצוות מיוחדות ליום מתן תורה אזי עלולים היינו להפוך את מעמד "מתן תורה" לאירוע שדורש זכירה מיוחדת על מנת שנזכור אותו ונחייה אותו, בדומה ליציאת מצרים שביחס אליה אנו מוקפים במצוות רבות שמטרתם היא שנזכור ונחרוט בלבנו את אותה הגאולה.

את יציאת מצרים צריך "להזכיר", מתן תורה זכור ועומד. יתירה מזו, הוא חי בתוכנו יום יום, שעה שעה.

בכל רגע יש בכוחנו להשיג השגות גדולות בלימוד התורה על ידי החיבור לתורה הקדושה שמחברת אותנו למעמד ההוא, שגם ממרחק הזמן, עדיין הוא במלוא תקפו ועוצמתו "כי קולו חזק וקיים לעולם". [תשובה זו הובאה בשם הגר"א קוטלר זצ"ל.]

ניתן להוסיף ולומר, כי הלא כידוע התורה מעניקה לנו מצוות ומשמעות לכל רגע ורגע בחיינו. אין רגע דל, לכל יום ולכל שעה המצוות הייחודיות לה, ודבר ה' ומצוותיו סובבים אותנו, בכל ימי חיינו, ובכל מעשינו ופינותינו, ללא הפסקה. לו היו ניתנות מצוות מיוחדות ליום מתן תורה אזי עלולים היינו להפוך את התורה לדבר ששייך חלילה וחלילה רק ל"פעם בשנה". הנה, ביום ההוא נזכור אותה, נעלה אותה על נס, נחוג את נתינתה, ויום למחרת נשוב לחיי החולין הרגילים. חלילה. אשר על כן קבעה לנו התורה, כי אכן, יש אמנם חג למועד מתן התורה, אך אין לו מצוות והזכרות מיוחדות, כי בכל יום ובכל רגע צריך היהודי לחוות מתן תורה. כאמור, אין רגע דל מן המצוות, וכל ימי חייו מקבל היהודי שוב ושוב את התורה, הוגה בחוקיה ומקיים את מצוותיה. התורה רלוונטית וחיונית לכל רגע בשנה, ולא רק ל"רגע בשנה", חלילה.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ברכת כהנים
האידיאל של האדם הוא "שויתי ה' לנגדי תמיד", או "בכל דרכך דעהו", שיהיה האדם מחובר ישירות אל הקב"ה...
המשך בעמ' 2

האם מותר לצלם ברכת כהנים?
בפרשתנו פרשת נשא (במדבר ו', כ"ג, כ"ד) כתוב: דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם. יברכך וגו'....
המשך בעמ' 2

שוויית קיץ
מדוע אנו לא סוגרים את הפער הרבה יותר מוקדם, הרי בני חו"ל יכלו לקרוא את פרשות 'אחרי מות וקדושים' ביחד ובכך לסגור את הפער באופן מידי?...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת

סיפור לחג השבועות
סיפורים רבים סופרו על עמל התורה ואהבתה של גדולי הדורות הקודמים...

תיקון לנשמה קדושה
תאניה ואניה בביתו של ר' יעקב. הבן היחיד בן השנתיים, מחמל עיני הוריו, שבק חיים לכל חי...
המשך בעמ' 4

שביבים
- שעת מתן תורה
- לא נתנו לי שכל ובינה האומנם?
- כדי שלא יוטרד בתפילתו
- מקשטים באילנות
- בשבועות יש לתת צדקה
- להתפייס עם התורה

המשך בעמ' 6

ברכת כהנים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

האידיאל של האדם הוא "שויתי ה' לנגדי תמיד", או "בכל דרכך דעהו", שיהיה האדם מחובר ישירות אל הקב"ה ולא ע"י מתווכים, כמו שמתאר הנביא ירמיה (לא לג) את שלמותו של האדם באחרית הימים: "ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר: דעו את ה', כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם". כך יהיה באחרית הימים אבל עד אז אין האדם יכול להתעלות בכוחות עצמו בלבד ועליו להיעזר על ידי גדולים ממנו, וכזה היה תפקיד הכהנים ככתוב: "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל". ועם זאת מסביר הראי"ה בספרו אורות (עמ' נד) שאין לראות את הכהונה כמתווכת, כאמצעי בין האדם לאלקים, אלא הכהונה היא כ"תכיפה הגונה", כלומר כאותו חוט המחבר שני חלקי הבד זה לזה ושומר שהבד המחובר לא יתנתק זה מזה, כך הכהונה מסייעת לאנשיה של האומה הישראלית להיות מחוברים אל אביהם שבשמים. את הצורך להתקרב אל ה' בעזרת גורם חיצוני מסביר שם הראי"ה: "כשהאדם הפרטי מתקרב לאלקים אינו מתקרב על ידי כוחותיו הפחותים, על ידי נטיותיו השפלות, אלא על ידי החלק העליון שבקרבו, והוא הממשיך את הכל לצד החיים הבהירים האלוקיים. כך האדם הפרטי וכך גם האורגן הלאומי ככלל, אינו ראוי ואינו יכול להתקרב אל האלקים בכוחותיו הדלים, בהרגשותיו המהוממות ומטורפות בין גלי החוש הטורפים אותו. . . לכן מאציל האדם כפרט, והאומה ככלל, את החלק עליון שבהם לשם התקרבות הכל לאלקים". לפי דבריו אלו של הראי"ה הכהונה לא באה להיות במקום האדם אלא רק לסייע לו להתקרב אל ה' בכוחותיו וכשרונותיו ולא להחליפם.

"לשרת בקודש" הוא תפקידו של הכהן, וברכת כהנים היא אחד השירותים שהכהנים מצווים לתת לישראל. החתם סופר (בסדורו) מסביר שברכת הכהנים אין בה אלא טובות העולם הזה בלבד, להעניק לאדם מכל טוב העוה"ז וכך הוא מסביר את נוסח "ברכת כהנים": "יברכך" בעושר ובממון, "וישמרך", שהעושר והממון יהיה משומר מכל פגע. אלא שגם אחרי השמירה עדיין אין הברכה שלימה מפני הקנאה וצרות העין של הסובבים את מקבל הטובה, על כן באה הברכה השנייה: "ויחונך", שתמצא חן בעיני השכנים שישמחו בעושרך וכבודך. אבל גם אם אין לאדם איום מבחוץ עדיין אין הברכה שלימה, מפני העיניים הגדולות של האדם עצמו, שהוא אינו מסתפק במה שיש לו וכל ימיו הוא במאבק פנימי עם עצמו להוסיף עוד ועוד, על כן מוסיף הכהן ומברך: "וישם לך שלום" - שיהיה לך שלום עם עצמך, שתהיה שמח בחלקך.

ואכן הברכות עד כאן הן ברכת העולם הזה - אלא שברכות העולם הזה בלבד אינן תמיד ברכה ולפעמים הן אפילו קללה נמרצת המדומה לברכה - כי אם חיי האדם יהיו חסרי משמעות, שאין להם תכלית ויעוד וכל כולם הם הנאות החושים וחיי שעה, שאז סדר יומו של האדם במשך היום הוא: להשכים קום, לאכול ולשתות, להתכבד ולהתייפות לפני בני אדם, ובבא הלילה שלא נברא אלא לשינה, ילך לישון, וכך הוא מבלה את כל היממה. ולמחרת שוב ישכים, וסדר יומו הזה חוזר חלילה. ואפילו אם יזכה האדם לבנים שיוריש להם את רכושו, מה ערך יהיה לברכתו אם גם חיי בניו יהיו חסרי משמעות כחיי אביהם. לכן את ברכות העולם הזה צריך לראות כאמצעי ולא כמטרה, והתכלית היא האושר והנועם שהאדם יזכה להם בחיי אמונה המשולבים בעבודת ה' ותורתו, ואז בעזרת שמים יזכה לטובה האמתית. ועל זה אנו מתפללים: "וחיי עולם נטע בתוכנו, הוא יפתח לבנו בתורתו", למען "לא ניגע לריק" בחיי העולם אשר נטע בתוכנו, "ולא נלד" בנים ובני בנים "לבהלה" ח"ו, אלא יפתח לבנו בתורתו. לכן הברכה המשולשת של הכהנים שהיא ברכת חיי העולם הזה, היא כשלעצמה אינה ברכה שלימה, וצריך להשלימה בשימת הכהנים את שם-שמים על בני ישראל ככתוב: "ושמו את שמי על בני ישראל" ואז בשילוב הברכה המשולשת הגשמית עם תוספת הברכה הרוחנית, יזכו ישראל לברכות שמים: "ואני אברכם" ממקור הברכות העליונות, וברכתם תהיה ברכה שלימה.

האם מותר לצלם ברכת כהנים?

/ הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א*

בפרשתנו פרשת נשא (במדבר ו', כ"ג, כ"ד) כתוב: דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם. יברכך וגו'.

הנה בחול המועד מתקיימת ברחבת הכותל המערבי ברכת כהנים המונית, ויש לברר האם מותר לצלם זאת, או שאסור, כשם שאסור להסתכל על הכהנים, וכן בכל בית כנסת רגיל, יש לעיין אם מותר לצלם את מעמד ברכת הכהנים?

א) הגאון רבי אלחנן פרינץ שליט"א בעל "אבני דרך", כתב לי תשובה נפלאה באריכות, וז"ל: "הגמרא בחגיגה (טז, א) אומרת כי המסתכל בידי הכהנים ידיו כהות. וביאר רש"י שהשכינה שורה על קשרי אצבעותיהם. ומובא בזוהר הקדוש (פרשת נשא קמז) דגם בזמנינו השכינה שורה על ידי הכהנים ואין להביט בידיהם, ואלו דבריו (ע"פ הסולם אות קעא): "בשעתא דכהנא פריס ידוי אסיר ליה לעמא לאסתכלתא ביה משום דשכינתא שריא בידוי... ואע"ג דלא חמאן שכינתא לא בעאן לאסתכלתא בידייהו דכהני בגין דלא ישתכחון עמא חציפאן לגבי שכינתא". וכ"כ האורחות חיים והדעת תורה (בשם האשכול א, טו) דהשכינה שורה על ידי הכהנים. ומובא בשו"ת הרדב"ז (ד אלף פ) דהאיסור להסתכל "לפי שהשכינה שורה עליהם, דכתיב מציץ מן החרכים" (ומפסוק זה למדנו על הפרדת האצבעות כמובא מדרש תנחומא נשא ח).

וכן מצינו במדרש שיר השירים (פרשה ב): " 'הנה זה עומד אחר

כתלנו' - אחר כתלי בתי כנסיות ובתי מדרשות, 'משגיח מן החלונות' - מבין כתפיהם של כהנים, 'מציץ מן החרכים' - מבין אצבעותיהם של כהנים, 'ענה דודי ואמר לי' - מה אמר לי? "יברכך ה' וישמרך". מתוך דברי מדרש אלו יכולים אנו לראות כי אין השכינה שורה רק בבית המקדש. אלא גם בבתי הכנסת ובבתי המדרש.

בירושלמי (מגילה ד, ח) מבואר דאסור לכהן שיש בידו מומין לשאת את כפיו משום היסח הדעת, שיסתכלו בו (ועיין בשלטי גיבורים אות יז דביאר דזו דעת רש"י כיום). וכן איתא בתוספות במסכת (חגיגה נח, א ד"ה 'בכהנים'), ורבים מהראשונים ציינו דאין השכינה שורה על הידיים במדינה (עיין ביראים, במנהיג, ברוקח באור-זרוע ועוד).

השולחן ערוך (קכח, כג) פסק: "בשעה שהכהנים מברכים העם, לא יביטו ולא יסיחו דעתם, אלא יהיו עיניהם כלפי מטה כמו שעומד בתפלה. והעם יכוונו לברכה, ויהיו פניהם כנגד פני הכהנים, ולא יסתכלו בהם".

המשנה ברורה (קכח, סקפ"ט) כתב דאין להסתכל הרבה על הכהנים מפני "שיכול לבוא לידי היסח הדעת", והוסיף שם כי דווקא בזמן שבית המקדש היה בנוי ועומד בתפארתו, אז ברכו הכהנים בשם המפורש ו"השכינה היה שורה על ידיהם היה אסור אפילו ראיה קצת... ומ"מ נוהגים גם עכשיו זכר למקדש שלא להביט בהם כלל" (וע"ע בכף החיים קכח, סקק"מ).

ראוי לציין כי הר"ן במגילה כתב "בזמן הזה מותר להסתכל". ואולי הדברים מתבארים ע"פ העולת תמיד (קכח אות סד) דכתב: "מי שאומד את עצמו שלא יסיח דעתו מהברכה יכול להסתכל" (וכ"כ האבודרהם והלבוש דזה משום היסח דעת).

המגן אברהם (קכח, סקל"ה) כתב דאיסור הסתכלות הוא דווקא לזמן מרובה, אך ראיה בעלמא מותרת (כפי שמצינו בעניין הקשת בסימן רכט, וכידוע הקשת והכהנים מופיעים יחדיו בגמרא חגיגה בדין עיניו כהות), וכ"כ בבאר היטב (קכח, סקמ"א). ולפי זה קיימת גריעותא כאשר מצלם, כיוון דיכול לראות את התמונות בהתבוננות מרובה, ולחזור ולראות שוב (ויתכן דאף מתעסק במצלמה ומתבונן היטב כדי שהצילום יצא היטב). וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר (יא, ו) ובשו"ת אורחות יושר (ב, יא).

אלא דלפי הטעם דאין להסתכל על ידיהם, הרי כאשר מצלם את הכהנים בכותל, הוא עושה זאת (מתצפית גבוהה מהעיר העתיקה) מלמעלה והוא אינו רואה את ידי הכהנים, אלא את פני המתפללים (הכהנים) הרבים אשר פניהם וידיהם מכוסות בטלית. ולכאורה באופן זה לא קיים איסור (וע"ע בשו"ת דברי-חכמים אורח-חיים ל, ובספר הגיוני-הפרשה, פרשת שמיני).

כמו כן, הצילום נעשה על ידי אדם אשר כבר התפלל, וממילא אין הדבר גורם לו להסחת דעת מהתפילה (אף לא מברכתם). בייחוד אם המצלמה עומדת ומכוונת מראש ומסריטה לאורך כל הברכה.

העולה לדינא: נראה דיש להתיר לצלם את הכהנים בעת ברכת כהנים בכותל המערבי כאשר מצלם ממקום גבוה (ואין ידי הכהנים נראות). אולם בבית כנסת רגיל בו מצלם על ידי מציאות שרואה את הידיים וכדו' אין לצלם". (עכ"ל).

ב) ידידי הגאון רבי כפיר ברוך מבורך דדון שליט"א מח"ס "גם ברוך יהיה", ושא"ס, כתב לי בבהירות לשונו, וז"ל: "הנה ב' טעמים נאמרו באיסור הסתכלות בכהנים בעת נשיאת כפיים, טעם ראשון, מפני היסח הדעת (ירושלמי מגילה פ"ד ה"ח, והובא בתוספות חגיגה נח. ד"ה בכהנים) והטעם השני, מפני שהשכינה שורה על ידיהם (רש"י מגילה כ"ד: במשנה ד"ה כהן), ולפי הטעם הראשון אסור להסתכל בכהנים גם בזמנינו, שהרי יש בזה משום היסח הדעת, שאיננו מקשיב לברכה. ולפי הטעם השני, מפני השכינה השורה על ידיהם, כבר הביא בכף החיים (סימן קכ"ח אות ק"מ) בשם הזוהר הקדוש דף קמ"ז, דגם בזמן הזה יש איסור משום כבוד השכינה השורה על ידי הכהנים והאצבעות. יעו"ש.

ונפק"מ בין הטעמים האם מותר לצלם את הכהנים נושאים כפיהם, דלפי הטעם הראשון מפני היסח הדעת, בשיעור זמן קצר כזה של צלום אין היסח הדעת, כי יכול להקשיב לברכה ולצלם תוך שניות. ולפי הטעם השני, מטעם שכינה השרויה על ידיהם, הצלם איננו מסתכל על הכהנים כלל אלא רק מביט במצלמה, ומה שאסרו הוא דווקא בהסתכלות ממש, ולא בהבטה בעלמא, וכמ"ש במשנה ברורה (שם ס"ק פ"ט), וכן דייק מלשון מרן. ומה עוד שידי הכהנים מכוסות, ואין רואים אצבעותיהם כלל. ועל כן הנראה דשרי לצלם את הכהנים בעת נשיאת כפיים, וכן עמא דבר לצלם באירועים ובברכת הכהנים הנעשית בכותל המערבי בימי חול המועד". (עכ"ל).

*מחבר הספר "גם אני אודך".

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלת כמה מן המנויים בישראל ובחו"ל: כידוע בשבתות אלו יש הבדל בין ארץ ישראל לחו"ל לגבי זהות הפרשה אותה קוראים בתורה, למשל השבת אנו בארץ ישראל נקרא פרשת 'נשא' ואילו הם יקראו את הפרשה שלפניה פרשת 'במדבר'.

ההבדל התחיל משבת אסרו חג פסח שאנו בארץ ישראל קראנו פרשת 'אחרי מות' ואילו בחו"ל אותה שבת הייתה יו"ט שני של גלויות ולכן הם לא קראו את פרשת השבוע אלא את הקריאה המיוחדת לחג.

לפי מה שאני מבין פער זה יימשך עד סוף חודש תמוז, כשנגיע לסוף ספר במדבר, ואנו נקרא את פרשיות מטות ומסעי בנפרד ובני חו"ל יקראו פרשיות אלו במחובר ואז הפער ייסגר.

שאלתי היא, מדוע אנו לא סוגרים את הפער הרבה יותר מוקדם, הרי בני חו"ל יכלו לקרוא את פרשות 'אחרי מות וקדושים' ביחד ובכך לסגור את הפער באופן מידי, ואם לא אז, אז לפחות כעת לקרוא את פרשות 'בהר בחקתי' במחובר (ואנו הרי קוראים אותן בנפרד בשנה זו) ובכך לסגור את הפער הרבה יותר מוקדם, הרי פער זה גורם לאלו שטסים מחו"ל לא"י ולהפך, להפסיד פרשיות השבוע? אז למה לא 'לסדר' זאת הרבה יותר מוקדם מאשר לחכות עד סוף חודש תמוז? שאלתי כמה רבנים ולא נתנו לי מענה ברור.

תשובה: כדי לענות על שאלה זו יש להקדים כמה הקדמות:

בגמרא[א] מבואר שעזרא תיקן להם לישראל שיהיו קוראים את הקללות שבספר ויקרא (בפרשת בחקתי) קודם חג השבועות ואת הקללות שבספר דברים (פרשת כי תבוא) קודם ראש השנה, והטעם הוא כדי שתכלה שנה וקללותיה, וגם חג השבועות נחשב כראש השנה, מאחר שבחג השבועות נידונים על פירות האילן.

ובתוספות[ב] מבואר שאין אנו רוצים להסמיך ממש את הקללות לשבועות ולראש השנה כדי שלא יהיה פתחון פה לשטן לקטרג חס ושלום[ג], ומשום כך אנו קוראים את פרשת במדבר לפני חג השבועות כדי להפסיק בין הקללות שבפרשת בחקתי לבין חג השבועות, וכן אנו קוראים את פרשת 'נצבים' לפני ראש השנה כדי להפסיק בין הקללות שבפרשת כי תבוא לבין ראש השנה.

ויוצא אם כן שבדרך כלל פרשת 'במדבר' היא בשבת שלפני חג השבועות, ואף נתנו סימן לדבר: 'מנו ועצרו'.

והנה השנה יוצא שבארץ ישראל נקרא את פרשת 'נשא' קודם חג השבועות ולא את פרשת 'במדבר' וזאת בגלל שהשנה היא שנה מעוברת ועוד כמה גורמים.

אולם בחוץ לארץ ששם אוחזים פרשה אחת מאחורינו בעקבות כך ששביעי של פסח חל ביום ו' וכפי שציין השואל בדבריו, מעדיפים הם להיצמד לרגילות ולקרוא את פרשת 'במדבר' קודם שבועות, ולא את פרשת 'נשא', שכשם שאין להצמיד יותר מידי את הקללות לחג השבועות בגלל פתיחת פה לשטן, כך אין להפריד יותר מדי בין הקללות לחג השבועות שאחרת הדבר לא יהיה ניכר (שתכלה שנה וקללותיה) ולכן מעדיפים בחוץ לארץ לא לסגור את הפער בפרשיות 'אחרי מות קדושים' וכן לא בפרשיות 'בהר בחקתי', כדי לקרוא את פרשת במדבר סמוך לחג השבועות, ואת הפער מבני ארץ ישראל יסגרו ב'תחנה' הבאה שהיא פרשיות מטות מסעי[ד].

ולסיכום: בארץ ישראל השנה, אין ברירה ואנו נאלצים לשנות מהרגילות ולהרחיק יותר מדי את הקללות מחג השבועות, אבל בחוץ לארץ שיש ברירה, מעדיפים להצמיד פרשת במדבר לחג השבועות ולחבר את פרשיות 'מטות מסעי' ואילו היו מחברים את פרשיות אחרי מות קדושים או פרשיות בהר בחקתי לא היו קוראים את פרשת במדבר קודם חג השבועות ומרחיקים את הקללות מחג השבועות יותר מידי באופן שלא יהיה ניכר התקנה ש'תכלה שנה וקללותיה'.

א - מגילה דף ל"א עמוד ב'.
ב - שם ד"ה 'קללות'.
ג - לשון הלבוש סימן תכ"ח סעיף ד'.
ד - כל זה מבואר בשו"ת מהרי"ט חלק ב' אורח חיים סימן ד', ועיין שם מדוע לא מחברים בחו"ל בשנה זו את פרשיות חקת ובלק.

סיפור לשבת

סיפור לחג השבועות

סיפורים רבים סופרו על עמל התורה ואהבתה של גדולי הדורות הקודמים. ולכבוד זמן מתן תורתנו נביא את אחד הסיפורים, שדרכם נלמד על המסירות העצומה שנדרשה מתלמידי הישיבות בדורות הקודמים. נלמד מסירות לתורה מהי. אהבת־תורה מהי. ויהיו הדברים מוסר־השכל עצום לכל אחד מאיתנו, להתמסר ביתר שאת ועוז ללימוד התורה ולעמלה.

צעיר לימים היה רבי אריה לוין זצ"ל כאשר יצא את מפתן בית הוריו לעבר ישיבת וולוז'ין המעטירה. הוריו, עניים מרודים, שהפרוטה מהם והלאה, ציידוהו במנת חום הגונה, בתפילות ובתחנונים. מחוסר אמצעים הם לא רכשו עבורו כרטיס נסיעה ברכבת והנער הצעיר נאלץ לעשות רגלי את הדרך לישיבה.

המשך בעמוד הבא...

ימים ארוכים צעד רבי אריה בדרכים, עד שזכה להגיע לפתחה של ישיבת וולוז'ין. אם חשב שנכונה לו מעט מנוחה, אזי, במהרה גילה להוותו את טעותו. בתום יום הלימודים היו תלמידי הישיבה פורשים לשנת הלילה ב"פנימיית" הישיבה, שלא הייתה אלא ספסלי בית המדרש. בחור בחור וספסלו. עם התחלת זמן הלימודים היו תלמידי הישיבה נאלצים "לתפוס" לעצמם חזקה על ספסל, עליו הדביקו מודעה "בחזקת פלוני אלמוני". היו מתמידים שחלקו ספסל בשותפות עם מתמיד נוסף. כל אחד ישן חצי לילה... גורלו של רבי אריה לא שפר עליו. הוא איחר להגיע אל הישיבה מפאת הצעידה הרגלית הארוכה, וכך לא נותר ספסל עבורו. ללא ספסל, הוי אומר, ללא מקום להניח את ראשו! משראה כך, החליט להשיג מעט מזומנים כדי שבתחילת תקופת הלימודים הבאה הוא יוכל לנסוע ברכבת מביתו, ולהספיק להגיע לישיבה בזמן כדי לתפוס ספסל לעצמו.

בין לבין, קיבץ רבי אריה פרוטה לפרוטה, עד שעלה בידו לצבור מספיק כסף כדי לרכוש כרטיס לנסיעה ברכבת.

חלפה עברה לה עונת הלימודים, ורבי אריה שב רגלי לביתו. הן כסף לנסיעה זו לא חסר.

משעמדה תקופת הלימודים הבאה בפתח, נפרד ר' אריה נרגשות מבני משפחתו, כשבכיסו הסכום הנכסף, אשר באמצעותו ימצא לעצמו מקום לינה "מסודר".

התרגשות בני המשפחה גאתה, וכל אחד מהם הרעיף את ברכותיו ואת איחוליו על ראש הבן היקר. לפתע, שם רבי אריה לב כי תוך דקות ספורות הוא עלול להחמיץ את הרכבת שאמורה לצאת לדרכה וחלומו היקר יתנפץ למרגלות בית הנתיבות.

והנה, שוד ושבר. נעלו השמאלית נשמטה מכף רגלו, אך צפירתה של הרכבת, אשר בישרה על יציאתה הקרובה לדרכה, האיצה בו להמשיך הלאה כשנעל אחת לרגלו. לבסוף, הצליח רבי אריה לעלות על הרכבת, וכשנעל אחת בלבד לרגליו פסע הנער על מפתן הישיבה.אלא שהפעם עלה בידו לתפוס ספסל: "ספסל בחזקת אריה". (מתוך "מאורות הדף היומי" גליון 543 בשמו של הרב שלמה זלמן עהרנרייך שליט"א מירושלים עיה"ק).

תיקון לנשמה קדושה

תאניה ואניה בביתו של ר' יעקב. הבן היחיד בן השנתיים, מחמל עיני הוריו, שבק חיים לכל חי... האסון ניתך בפתע פתאום, פרח ענוג שנקטף באיבו.

שנים רבות ציפו ר' יעקב וזוגתו לפרי בטן. שנים ארוכות של צער וציפיה. עד שהגיעו אל הבעל שם טוב הקדוש ושפכו לפניו לבם כמים. הצדיק ברך אותם, ולתקופת השנה נפקדו. הילד הרווה את הוריו רוב נחת; יפה תואר היה ופיקח שהפליא את כל רואיו. במלואת לו שנתיים נסעו אתו ההורים המאושרים לבעש"ט לקבל ברכתו של איש האלוקים. הצדיק האיר להם פנים, נטל את התינוק בזרועותיו, הביט בו בעיניו הקדושות אחר כך שילחם לדרכם.

בשובם הביתה מצאו כי בנם קודח, וטרם הספיקו לנקוף אצבע, החזיר את נשמתו ליוצרו...

אחרי ה"שבעה" נסעו ההורים הרצוצים שוב אל הבעש"ט. לבם השותת דם, ביקש הסבר... מילות נחמה שישקיטו מעט את מעינות הצער. הבעש"ט הקדוש ישב מול ההורים שעה קלה שקוע בשרעפיו ולפתע החל לספר:

בימים עברו, באחת הממלכות האדירות ישב על כס המלוכה מלך גדול ואדיר. מאומה לא חסר למלך, לא עושר, לא כבוד ולא גדולה, זולת בן יורש־עצר. חסרונו של המלך לא התמלא במשך שנים ארוכות של ציפיה, עד שביום מן הימים הגיע אליו חכם גדול ושיבר את אזנו: אם תרצה להפקד יש לכך עצה אחת: צוה על נתיניך היהודים להתפלל לישועתך. כחם בפיהם ואלוקיהם שומע תפילתם. יגזור המלך גזירה על יהודי ממלכתו: אם יצליחו בתפילותיהם להנחיל לו בן מה טוב, ואם לא, אחת דתם לגלות מן הממלכה כולה.

נקל לשער כיצד קיבלו היהודים את הגזרה. החכמים גזרו תענית וכל היהודים מקטון וגדול התאספו בבתי כנסיות לצום ובכי ותפילה. התפילות בקעו שערי שמים ונשמה טהורה הסכימה לרדת אל המלך כדי להציל את היהודים.

לתקופת השנה נולד הנסיך, ובטלה הגזירה. המלך לא חסך מאום עבור בנו, וזה גדל לעלם חמודות כליל מעלות. נפשו של הנסיך הצעיר שאפה לגדולות ובצמאונו לדעת, ביקש מן המלך ללמוד גם מדעי דת. המלך מילא רצון בנו והזמין את ההגמון הראשי ללמד את בנו.

נפש הנסיך נקשרה בנפש ההגמון ובצמא שתה את דבריו.

ביום מן הימים הבחין הנסיך כי מורו ההגמון שקוע כל כולו בספר כלשהו שכתבו משונה ובלתי מוכר. כאשר הבחין ההגמון בנסיך המביט בו, מיהר לסגור את הספר ולהחביאו בעוד פניו הביעו מבוכה. הנסיך חד־העין נטפל למורו שיגלה לו טיבו של ספר זה עד שבסופו של דבר נודע לו כי ההגמון אינו כי אם יהודי כשר במסווה הגמון, וספר זה שהחביאו, ספר יהודי הוא. הנסיך שנשמתו הטהורה חוצבה מן העליונים, הביע מיד משאלתו ללמוד יהדות, ולהגמון לא נותרה ברירה כי אם למלא רצונו. הנסיך למד בשקיקה והרווה נפשו מן המעין המפכה מים חיים שנגלה לפניו. לא עבר זמן רב והוא ביקש להתגייר. הוא הגה תכנית איך לבצע את מבוקשו, וביום בהיר נעלם מן הארמון ללא השאר עקבות...במדינה אחרת חי הנסיך בתור יהודי כשר במסווה של איש פשוט. בהגיעו שעתו נפטר מן העולם ונפשו הזכה שבה לצור מחצבתה.

המשך בעמוד הבא...

בבית דין של מעלה לא נמצאו מקטרגים על נשמת הנסיך אבל תביעה אחת התעוררה כנגדו: שנתיים ימים גדל הנסיך בידי אומנת נכרית. שנתיים אלו צריכות תיקון כדי ששום צל לא יעיב על הנשמה הטהורה. הבעש"ט סיים סיפורו באמרו: זכיתם ונשמה קדושה זו גדלה וקיבלה תיקון אצלכם בבית, האם יש לכם על מה להתאונן?...

בני הזוג עמדו משתאים מחרישים נוכח דברי איש האלוקים. ובאותו מעמד איחל להם הצדיק בן נוסף שיזכו לגדלו ויאריך ימים ושנים. ברכת הצדיק נתקיימה. לתקופת השנה נולד להם בן אשר לימים האיר את העולם הלא הוא רבי אהרן הגדול מקרלין זי"ע.

שביבים / שאול שיף

שעת מתן תורה

רבי אלעזר בן עזריה אומר, ערב שבת בשבה לחודש בשש שעות ביום קבלו ישראל את הדברות. ובתשעה שעות ביום חזרו לאהליהם, והיה המן מוכן להם לשני ימים, ושבת ישראל באותה שבת שמחים כשמחת החג, שזכו לשמוע קולו של הקב"ה, שנאמר: כי מי כל בשר אשר שמע קול אלוקים חיים. (פרקי דרבי אליעזר, פרק מה)

באחד מימי חג השבועות בלכת הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע לביתו אחר התפילה בחג השבועות, כשלוש שעות אחר חצות היום, פנה ואמר: עתה בדיוק הוא הזמן שישראל שבו לביתם לאחר שקבלו את התורה, כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר, "בתשע שעות ביום חזרו ישראל לאהליהם".

לא נתנו לי שכל ובינה האומנם?

הלך אליהו הנביא בדרך ופגש אדם פוחז וקל-דעת. החל האיש ללעוג לאליהו: "אתה כל היום לומד תורה, ואילו אני נהנה מתענוגות העולם". אמר לו אליהו: "בני, אבל מה תענה ביום-הדין, כשישאלו אותך למה לא למדת תורה?". צחק האיש: "מזה אני לא מפחד. אענה, שלא נתנו לי שכל ובינה ללמוד תורה". שאל אליהו: "ממה אתה מתפרנס?". השיב האיש: "אני צד עופות ודג דגים".

שאל אליהו: "איך אתה עושה זאת?". הסביר האיש: "אני לוקח פשתן, עושה ממנו חוטים חזקים, מכין מלכודות ורשתות ובאמצעותן צד את העופות ודג את הדגים". שאל אליהו: "מי לימדך להכין מלכודות ורשתות?". אמר האיש: "מן השמים נתנו לי בינה ודעת".

אמר לו אליהו: "אם נתנו לך בינה ודעת להכין מלכודות ורשתות, ונתנו לך שכל כדי לצוד עופות ולדוג דגים כל-שכן שנתנו לך שכל ובינה כדי להבין את דברי התורה, שעליהם נאמר: 'כי קרוב אליך הדבר מאד'. אם רק תרצה - תוכל גם אתה ללמוד תורה".

נגעו דבריו של אליהו בליבו של האיש ופרץ בבכי. אמר לו אליהו: "אל תבכה, אתה עוד יכול ללמוד תורה. איך הדבר תלוי אלא ברצונך".

(על פי מדרש תנחומא וילקוט שמעוני) (מהמאסף של המספר אלינתן אריכא)

כדי שלא יוטרד בתפילתו

ומי שאינו בטוח בעצמו שלא יוטרד בתפילתו למחר, כשלא יישן בלילה מוטב שיישן קצת כדי שלא ייצא שכרו בהפסדו. יש סמך לשנת שחרית בעצרת, שכן, היו ישראל ישנים גם אז במתן תורה, כמו שכתוב במדרש רבה (שיר השירים א', נ"ז) שבא הקב"ה ומצאם ישנים והוצרך לעוררם בקולות וברקים, ואם ישראל כך בשעת מתן תורה, על אחת כמה וכמה אנו יגיעי הגלות שאין לנו עונש על זה. אדרבה, נקבל שכר טוב על זאת אם הכוונה לשם שמים כאמור. (יעב"ץ)

ומובא בסידור של הר"ר שבתי [מחשובי המקובלים] בשם מורו ורבו: צריך להיזהר מאוד (בחג השבועות) אחר התיקון שעשה בלילה, שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאומר "כתר" בתפילת מוסף. "כי אז עולין כל כל קישוטי הכלה שעשה בלילה, על כן יזהר מאוד לטהר מחשבתו, על כל פנים, עד כתר זה". ובאור צדיקים נכתב: אין לדבר כל ליל שבועות רק בלשון הקודש.

מקשטים באילנות

וכתב המגן אברהם [סימן תצ"ד, ה'] על המנהג "להעמיד אילנות בבית כנסת ובבתים": ונראה לי הטעם שיזכירו שבעצרת נידונין על פירות האילן [ראש השנה, ט"ז] ויתפללו עליהם.

ובליקוטי חבר בן חיים [חלק ב' עמוד לד] שאל על המגן אברהם: הרי מעמידים אילני סרק [ולא אילני פירות], ולדעתו הטעם לכך "זכר דכתיב במתן תורה [תהלים כט, ה-ט] קול ה' שובר ארזים וגו' קול ה' יחולל אילות ויחשוף יערות. והחתם סופר בדרשותיו כותב: ועל כן מעמידים אילני סרק בבית הכנסת ביום טוב של שבועות, לומר כי גם לאילני סרק יש חלק בתורה.

לעומתם ביטל הגר"א מנהג זה משום שעכשיו הוא חוק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם.

בשבועות יש לתת צדקה

ב"תוכחת חיים" [שבועות] כתוב: "אי נמי, יש לפרש ולתת טעם למה בחג השבועות צריך לתת צדקה ובפרט לעמלי תורה. שהרי אמרו במסכת שבת [פח.] מכאן מודעא רבא לאורייתא והדור

קבלוה בימי אחשורוש, שנאמר [אסתר] קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר, וכיוון שבפורים כתיב ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, אם כן ביום מתן תורה יש לנו לעשות כיוצא בזה".

להתפייס עם התורה

בחג השבועות, בעת שערך כ"ק מהר"א מבעלזא את שולחנו הטהור, נכנס אחד שהתדרדר ל"ע וירד מדרך התורה. כ"ק מהר"א זי"ע בהיוודעו שהלה הגיע ונמצא בבית המדרש, קראו אליו ואמר לו: הנה לך יין.., ודע כי שבועות היום וכל יהודי יכול להתרצות ולהתפייס עם התורה הקדושה. והלוואי ונזכה לכך...

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

חג שמח
לקוראי בסוד שיח
ובני משפחותיהם

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדואייל: besod@013net.net